

Motion till riksdagen 2013/14:N430

av Lise Nordin m.fl. (MP)

Kärnkraftsavveckling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att elöverskottet i Sverige bör användas för att redan nu påbörja en kärnkraftsavveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stoppa effekthöjningar av kärnreaktorer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en avvecklingsplan för Sveriges tio kärnkraftsreaktorer som avslutas senast 2030.

Motivering

Kärnkraftsolyckan i Fukushima i Japan våren 2011 visade vilka enorma risker kärnkraft innebär och utgör en definitiv slutpunkt för synen på kärnkraft som säker. Det råder inget tvivel om att det som hände och fortfarande händer i Fukushima även kan hända i Sverige, eller var som helst i världen där det finns kärnkraftverk. Självklart kan inte de bakomliggande faktorerna vara desamma här som i Japan, men det finns många andra faktorer som kan utlösa samma problem, nämligen bortfall av kylning.

Sveriges reaktorer är gamla och dras med allvarliga säkerhetsbrister. De svenska reaktorerna fick skarp kritik efter EU:s stresstester. Sedan år 2000 har det inrapporterats närmare 4 000 incidenter till Strålsäkerhetsmyndigheten. En genomgång av de allvarligaste incidenterna på senare tid visar att säkerhetsproblemen knappast minskat sedan den intensifierade debatten om kärnkraftens säkerhet efter olyckan i Fukushima.

Miljöpartiet de gröna anser att Sveriges energisystem måste vara säkert, dels för människors hälsa och miljön, dels för samhället i stort – mot störningar och avbrott, säkert för landets ekonomi och för skiftande opinioner. Det enda säkra med kärnkraften är att den inte behövs.

Fel! Okänt namn på

Miljöpartiet anser att Sveriges elsystem ska vara 100 procent förnybart före år 2030. Vi kan även producera ett överskott av förnybar energi som bidrag till klimatarbetet i andra europeiska länder.

Det elöverskott som finns i Sverige – och som kommer att öka de närmaste åren – bör användas till att stänga de farligaste reaktorerna, med början redan nu. Vi föreslår att Sverige inrättar en avvecklingsplan för kärnkraften. Vi anser också att effekthöjningar eller livstidsförlängningar av befintliga reaktorer ska avvisas av säkerhetsskäl.

Stora säkerhetsbrister i Sveriges kärnkraftverk

Under 2000–2011 inrapporterades inte mindre än 3 975 händelser vid svenska kärnkraftverk av kategori 1 och 2, vilket innebär nästan en allvarlig händelse per dag. Strålsäkerhetsmyndigheten klassar incidenter på kärnkraftverken i tre kategorier, där kategori 1 är den allvarligaste. Av de 3 975 händelserna klassas 10 som kategori 1. Kategori 2-händelser definieras som konstaterade brister i en barriär eller i djupförsvaret med en grundad misstanke om att säkerheten är hotad. I en genomgång av statistik från IAEA gjord av tidningen Ny Teknik i september 2013 är Oskarshamn 1 en av världens sämsta reaktorer över huvud taget vad gäller elproduktion. Oskarshamn 1 byggdes år 1972 och har nu överstigit de 40 år som den byggdes för. Trots att vissa delar bytts ut så finns en begränsning i grundkonstruktionen. Oskarshamn 1 har snart nått sin tillåtna mängd snabbstopp som reaktorn beräknas klara.

En genomgång av de händelser som inträffat vid svenska kärnkraftverk sedan kärnkraftsolyckan i Fukushima visar med all önskvärd tydlighet att säkerheten knappast har förbättrats. Det är snarare mycket som pekar på säkerhetsläget om möjligt är än värre än förut, vilket understryker allvaret, de stora risker vi utsätter oss för och det akuta behovet av att fasa ut de farligaste reaktorerna.

Stresstester

EU:s ministerråd beslutade efter olyckan Fukushima att alla länder skulle stresstesta sina kärnkraftverk. Resultaten som överlämnades från Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) till Ensreg den 31 december 2011 visade på ett antal mycket allvarliga brister i de svenska reaktorerna. Haveriberedskapsorganisationen är i dagsläget inte kapabel att hantera ett haveri på mer än en enhet i taget. Haveriberedskapen är inte heller utrustad för att klara av ett utdraget händelseförlopp. Ett flertal reaktorer är inte konstruerade för att kunna motstå en jordbävning, många av reaktorerna skulle inte klara av en havsnivåhöjning på tre meter och alternativ kylsänka saknas för flera reaktorer.

Strålsäkerhetsmyndigheten har ett mycket viktigt uppdrag att se till att reaktorinnehavarna följer de säkerhetsrestriktioner som finns. Det faktum att myndigheten haft Ringhals och Oskarshamn under särskild tillsyn under

långa perioder de senaste åren tyder på att myndigheten inte har förtroende för att anläggningsinnehavaren kan garantera säkerheten.

Vilka säkerhetsrisker vi kan acceptera är dock en politisk bedömning. Efter olyckan i Fukushima nöjde sig regeringen med att hänvisa frågor om säkerhetsbrister till de kommande stresstesterna. När nu stresstesterna presenterats och visar på allvarliga brister är det dags för det politiska beslutet om avvecklandet av de farliga reaktorerna. Kärnkraften utgör ett allvarligt hot mot miljö och hälsa.

Möjlighet att avveckla reaktorer nu

Energimyndigheten gör återkommande prognoser över energi- och elanvändningen i Sverige. Enligt den senaste långsiktsprognoisen från 2012 som sträcker sig fram till år 2030 kommer Sverige att ha ett stort och växande överskott av el. Redan 2012 exporterade Sverige ett överskott om ca 20 TWh el. Sverige beräknas ha ett överskott om mellan 20 och 25 TWh inom perioden till år 2030. Det är motsvarande nästan hälften av den el som levererades av de svenska kärnreaktorerna år 2010. Detta elöverskott är beräknat utifrån dagens styrmedel och kan alltså öka ytterligare med en politik för energiefektivisering.

Mot bakgrund av det ökande elöverskottet och möjligheterna att minska elanvändningen genom effektivare användning av energin, är det uppenbart att några nya reaktorer inte kommer att behövas för Sveriges elanvändning. På kortare sikt finns ett utrymme att stänga 2–3 reaktorer. Vi förordar att de äldsta och farligaste reaktorerna stängs först. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stoppa planerna på effekthöjningar

Som ett ytterligare led i förbättrad säkerhet bör också möjligheten att göra effekthöjningar och livstidsförlängningar stoppas. Strålsäkerhetsmyndigheten har i dag som praxis att alla reaktorer får köra hur länge som helst, även med höjd effekt. Effekthöjningar av reaktorer innebär ökade flöden, snabbare förlopp, mer radioaktivitet och minskade säkerhetsmarginaler.

Förutom att effekthöjningar och livstidsförlängningar minskar de redan små säkerhetsmarginalerna så kan det inte ens motiveras med att Sverige behöver elen med tanke på elöverskottet. Regeringen bör återkomma med ett förslag till ändrad lagstiftning så att effekthöjning i kärnreaktorer inte blir tillåten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ansvarsfull avveckling

Ju äldre reaktorerna blir desto större sannolikhet för olyckor, men också för oplanerade produktionsbortfall. Detta ser vi också i att den äldsta reaktorn,

Fel! Okänt namn på

Oskarshamn 1, stått still mestadels de senaste åren och försöken att starta upp reaktorn har framskjutits vid flera tillfällen. Varje snabbstopp av en reaktor leder till ett plötsligt elbortfall som utgör en utmaning för elbalansen. För varje år som reaktorerna går på övertid ökar sannolikheten för denna oregelbundna leverans.

IEA presenterade våren 2013 en så kallad energy review med sin analys av svensk energipolitik. Där görs antagandet att de svenska reaktorerna av åldersskäl måste avvecklas mellan år 2022 och 2030. Vidare efterfrågar IEA en plan för vilken elproduktion som ska ta vid när reaktorerna successivt behöver avvecklas. För att ge goda förutsättningar för utvecklandet av ett helt förnybart energisystem behövs ett politiskt beslut om kärnkraftens slutdatum. Sverige behöver en avvecklingsplan för Sveriges tio kärnkraftsreaktorer som avslutas senast år 2030. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Stockholm den 2 oktober 2013

Lise Nordin (MP)

Stina Bergström (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Jan Lindholm (MP)

Peter Rådberg (MP)

Maria Ferm (MP)

Annika Lillemets (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Kew Nordqvist (MP)

Agneta Börjesson (MP)